

AUXILIANT SAPIENTISSIMO RECTÆ RA-
TIONIS DIRECTORE
Δεκάδων
BIGAM
POSTERIOREM
CONTROVERSIARUM
CIRCA
ΟΡΟΛΟΓΙΑΝ LOGICAM
DE
TERMINIS COMPLEXIS.

publico s̄istunt Examini

PRÆSES

M. HEINRICUS Baumann/

Torg. Alumn. Electoral.

ET

RESPONDENS

JOHANNES Ritter

Hainensis.

Addiētū 22. Maij Anni M DC LVIII,

Horis Matutinis

In Auditoriō Minori.

WITTEBERGÆ a. VI. 12.
Ex Typographiâ Johannis Borckardi.

Coll. diss. A
6, 12

*Viris Plurimū Reverendo, Excellentissimo, Amplissimis, Consul-
tissimis, Spectatissimis,*

**DN. Gottfried MEISNERO, S.S.Theol.D. famigeratissimo,
Pastori&Superattendanti Diœcœseos Hainensis meritissimo.**

&

**DNN. Reipublicæ Hainensis CONSULIBUS, JUDICIBUS,
cæterisq; SENATORIBUS Gravissimis.**

Nec Non

Viro Admodum Reverendo, Praclarissimo atq; Eruditissimo,

**DN.M.DANIELI MEISNERO, Ecclesiae Schmidebergensis
Pastori, & Inspectionis Cembergensis Adjuncto dignissimo.**

*Dominis respectivè Affinibus, Evergetis, ac Promotoribus meis
devotè atatem venerandis*

Salutem à Jesu precor

JOHANNES Ritter Theologiae ac Philosophiae Studiosus.

Lito nunc Virtutibus Vestrīs, Mœcenates Magni, non quidem preti-
osagranathuris, nee Arabica arboris lachrymas; sed molam salsam,
id est, ex agro sterili pauperulas chartas. Longè siquidem Nominum Ve-
storum splendori & beneficentia debebantur sublimiora; quo tamen in
presenti aqua Vos vel scintillula gratitudinis ex me promicaret, Vestrīs
Nominibus splendidissimis hanc inscribere disputationem volui. In meo
Veris bruma mihi adhuc est, atque adeò Musarum mearum frigus: Vos, E-
minentissimi Viri, affectu solito has studiorum primitias fovete, & incale-
scate à Vesta estate. Vos quidem, per quād Reverendi Domini Meisneri, tot
& tam laudabilibus beneficiis meam prosecuti estis tenuitatem, ut mens
mea fatiscat, illa considerando, lingua, ea ipsa efferendo, obmutescat, un-
de verba, quibus eadem celebrem, non satis digna reperiens, tacitā solū
devotione illa veneror, & animitus exopto! Vivat Nobile Fratrum par! Vi-
vant clarissime hujus Familia duo clarissima fulca! vivant Rei publicæ li-
terarie & mei Fauitores & Patroni incomparabiles! Vobis deniq; Amplissi-
mi & Consultissimi Domini Consules, Judices & ceteri Senatores hono-
ratissimi, Patres Patriæ gravissimi, in gratia tot beneficiorum memorie &
perpetua erga Vos singulos & universos observantiæ testimonium hæc pa-
gellas offerre volui. Quod super est, Patroni Opt, Max., levidense hoc
munus serenā fronte suscipite, in salutem Patriæ optimè valete, mibiq; Ve-
storum clientum minimo & ad omnia pietatis studia servitorumq; gene-
ra obstrictissimo favete.

Sächs.
Landes-
Bibl.

I. N. 3.
PROOEMIUM.

Quamvis in l.i. logices, ubi ratio & natura instrumento-
rum, primæ mentis operationis directioni inservientium,
cognosci & exponi solet, methodo, omnibus fere lo-
gicis hodie usitatâ, tractatio de terminis simplicibus unicè
instituatur, cùm primæ mentis operationis actum simplicium
tantum sine affirmatione & negatione apprehensivum com-
munis Philosophorum vox rectissimè pronunciet: ad termi-
nos tamen re complexos, definitionem & divisionem puta,
candem non incommode extendi posse, præter alios antiqui-
ores & recentiores non obscurè subinnuit Plur. Rever. & Ex-
cell. Dn. D. Scharfius p. 804. Inst. Log. & p. 848. Prax. Terminis,
enim isti (ut taceam prædicamenta definitionum & divisionum
fundamenta esse) complexi complexione quadam objectiva
per EST explicativum, non desinunt esse simplices, declarante
Scheiblero c. i, Topic. pag. 4. si cum terminis complexis com-
plexione enuntiativa per EST copulativum conferantur, nec
indolem primæ mentis operationis (cui non repugnat duos
vel plures conceptus neglectâ affirmatione & negatione actu-
ali, ibi latente, & post habita plurimum talium vel indefinitio-
ne vel in divisione coalescentiæ consideratione, sub ratione u-
nius conceptus simplicis tanquam simplicem rei explicatio-
nem apprehendere, & sic implicitè suo modo de hac ipsa ju-
dicare) evertunt. Nihil ergo novi alit & soli exponit hæc no-
stra controversiarum Logicarum biga posterior, methodo ar-
bitrariâ de definitione & divisione, contexta, & paucis hisce
pagellis inclusa.

CONTROV. I.

An rectè in Logica & quidem l.i. ultimo loco agatur de
definitione & divisione?

Varij variam assignant doctrinæ huic sedem. Quidam a-
pud Fr. Suarez d. i. Met. sect. 4. n. 24. p. 17. & Scheiblerum p. m. 693. c.
29. Topic. ad Metaphysicam candem trahunt. Heinr. Nicolai

Diatr. 6. G.L. tb 3. illam à Logica alienam euidam videri posse dicit, quod omnibus disciplinis & facultatibus definitiones & divisiones tractare competit. Ex illis verò, qui logicæ tractationi eam subjiciunt, quidam cum Ramo & Scheiblero, aliisq; in locis Topicis, quidam in fine Logices, ut fructum hujus, cum Dn. D. Scharfio & Gutkio, quidam in doctrina propositionis cum Fonseca, Hippio &c. quidam in l.i vel ante omnes alios terminos cum Perionio, citante Scheiblero l.d.p. 697. vel ultimo loco post terminos affirmativos & negativos, cum Phil. Melanchtone, Regio, Heinr. Nicolai, eam tradunt. Nos loquentes de definitione & divisione 1. non materialiter, concretè & in actu exercito, (qua ratione in variis disciplinis, variis materiis applicantur) sed formaliter, abstracte & in actu signato consideratis, prout sunt organa discretioni veri & falso inservientia 2 de iisdem non totaliter (prout vel definitio complectitur, & definitum & terminos definientes, vel divisio dividendum cum singulis membris dividentibus enuntiativè sociat) sed partialiter, & extra complexionem propositionis spectatis. 3. de iisdem absolute & ut sic, non in respectu vel ad demonstrationem, & evporiam (sic enim c. in Bartolino, Berzio ibi de definitione, hic de divisione agi posset) sumtis, ultimæ subscribimus sententiaz, & questionem affirmamus, quia Logicæ est organa talia fabricare, & ad usum præparare, nempe ibi, ubi commodissimum, quemadmodum h.l. in l.i. uti ex proœmio constat, & quidem ultimo loco, quia ex terminis simplificibus oriuntur, unde & à Ramistis alias orti vocantur. Intem. sim concedimus Metaphysicæ considerationis esse definitionem, quat. est Synonymum Grammaticum Entis, sub respectu ad nostrum intellectum habito, divisionem verò, quatuor modos diversitatis, quibus Ens hoc ab altero distinctum est, explicare ad Metaphysicum spectat Vid. Philip. Melancht. l.i. dial. p. 87. Zabarelli. l. 3. de Metb. c. 13. p. 251. & in l. 2. Post. c. 2 p. 1073. Lorinus tr. de def. sect. 1. quæst. 1 part. 2. Corn. Mart. l. 1. c. 10 p. com. Log. Kecker. l. 1. Log. sect. 2. c. 1. Timp. l. 2. Log. c. 8. quæst. 4, Regius p. 533. disp. Log. licet bie

bis solam Melancht. autoritatem pretendit Isendoorn p. 268. C. L.
Scheibl. c. i. Top. p. m. 4. Heinr. Nicol. th. 9. disp. 6. G. L.

II. An definitio & divisio sint instrumenta Logica?

Negat hoc de definitione, & consequenter de divisione Zabarella l. 4. de Meth. c. 21 p. 327. 329. 291. Et alibi passim, cuius sententia & Regio placet p. 554. disp. Log. atq[ue] Crellio p. 572. Log. quia omne instrumentum cum discursu conjunctum putant, quale solus syllogismus, unde etiam Hippius quæst. 19. Log. contra recentiores inquirit, an solus syllogismus sit instrumentum logicum. Nos instrumentum logicum illud vocantes, quo dirigitur aliqua ex tribus mentis nostræ operationibus, definitionem & divisionem instrumenta logica esse probamus 1. qui aper ea, dextrè accepta, prima mentis nostræ operatio (fatente ipso Crellio l. d.) rerum quidditates simpliciter apprehendens dirigitur, licet de divisione hoc neget Isendoorn p. 328. C. L. cum aliis. 2. quia quicquid logicæ considerationis est, habet rationem instrumenti, cum tota logica sit disciplina instrumentalis. Zabarella & Regius nituntur falsa hypothesi, quasi omne instrumentum logicum beatum ex alio colligere: hoc enim non est de formali ratione instrumenti logici in communione; sed primarij seu dianoetici, nempe syllogismi. Regius definitionem & divisionem finem instrumentorum logicorum vocans vel ad minimum à demonstratione non distingvi affirmans, committit petitionem principij. Interim concedimus per definitionem & divisionem, veritatem non tam perfecte inquiri posse, ut animus noster acquiescat, & *αὐθάπτωσ* reddatur. Hoc enim solius syllogismi & imprimis demonstrativi privilegium est. Illis, qui definitionem & divisionem primæ mentis operationis instrumenta esse negant, largimur. 1. primam mentis operationem in definiendo inter definitiōnem & definitum, in dividendo inter divisum & membra dividentia comparisonem quandam instituere; sed hanc tantum apprehensivam esse dicimus, non enuntiativam. 2. divisionem qua actus nostri intellectus enuntiativus est, prædicatum

dissentaneum à subjecto disjungens secundam mentis operationem tantum dirigere: sed negamus divisionem, quæ distinctam rei secundum partes cognitionem exhibet & quæ hujus loci est, cum eadem coincidere. *Vid. Hippius l.d. Isendoorn p.268. Et l.suprà cit. Burgersdicius p.152. Heerbord. p.151. Instit. Log.*

III. An doctrina de definitione recte præmittatur doctrinæ de divisione?

Negant & invertunt hunc ordinem cum *Ramo* & *bujus aſſeclis Scheiblerus*, *Fonſeca*, *alii*, quò & inclinat *Regius* p.534. *disp. Log.* Nos doctrinam istam non ratione materiæ certæ in hac vel illa disciplina (ubi illam in versionem ob certas rationes non omnino improbamus) sed ratione modi proponendi formalis logici considerantes, illam huic recte præmitti afferim⁹, quia modus definiendi prior est modo dividendi, cum semper prius rei quidditatem quam varietatem, (quæ posteriori loco intellectui objicitur) indagemus. Cæterum Scheiblerus falsa nititur hypothesi, quasi illud ubiq; primo loco ponendum sit, i. quod nos quandoq; deducit in cognitionem alterius, cum tamen à posteriori per certa propria multorum subiectorum cognoscamus naturam & definitionem, quæ nihilominus ipſe Scheiblerus priori, uti illa posteriori loco explicat c.8. *Topic.* p. 28. 2. quod simplicius est, cùm alia ratio sit ordinis naturæ alia doctrinæ. *Vid. Dn. D. Scharf. l.c. Gutk. l. 2. syn. Log part. 2.c. 2. Keckerm. l.d. 6. 2. Alsted. in Log. Harm. Heinr. Nicol. tb. 13. disp. 6. G.L. Et in Log. contr. p. 35. Dütrieu p. 134. *Man. Log.**

IV. Quid sit definitio.

Scheiblerus describit eam, quod sit argumentum, explicans rem conversim. *Regius cum Themistio*, nominis & rei definitionem conjungens, generalem hanc tradit descriptionem illius, quod sit vox, vel oratio, naturam vel significationem rei declarans. Nos, præſupponentes præter suprà dicta i. minimè absurdum esse definitionem formaliter & in actu signato definiiri, de quo *Vid. Isendoorn p.265. Curs. Log.* 2. illud requiritum, quod in definitione nihil abundare debeat 3. quæri de definitione

tione non latè, prout abstrahit à definitione nominis & rei; sed strictè tali, & potissimum essentiali, definitionem dicimus esse terminum complexum, rei quidditatem explicantem. In qua descriptione conceptus latior est terminus complexus. Definitione non est simplex quid ut genus & species, sed complexum, quod duas res intellectui simul objicit velut unum quid complexione objectiva, ut animal rationale &c. strictior verò est, quod explicet, sive exprimat (nam nulla inter has voces quoad significat. est differentia, ut quidem videtur in disp. Euastach. à S. Paulo p. 99. phil.) creato nempe intellectui, rei quidditatē sive essentiam, ut nihil ad quidditatem definiti pertinens omittat, unde ex Thomae de interpret. lect. 4. Et Ovino Gunthero, Regius p. 534. ex Damasceno Scheiblerus p. 699. Et ex Aristotele Isendoorn p. 267. l. d. recte colligunt, definitionem propterea terminum appellari quia rem totaliter & adæquatè includit, ita ut nihil rei sit extra definitionem illam, cui definitio non conveniat, & nihil sive nulla pars sit intra, cui soli seorsim illa competit. Descriptio Scheibleri contra secundum præsuppositum peccat, (quia non opus est addere vocem conversim, cùm hæc in phrasi rem explicare includatur, quod ipse etiam agnoscit loco dicto) Regij, quem Dom. Bannes sequitur p. 227. Instit. Dial. contra tertium, & præterea malè definitionem, etiam rei, per unicam vocem describit, dum ad verborum sonum, & numerum, non sensum & significatum respicit, ratione cuius etiam definitio partialiter sumta, & definito contra distincta, de qua ille ibi loquitur, à parte sui semper pluribus constet partibus, quæ licet unica lèpe efferantur voce, hæc tamen si sensum species, semper pluribus æquipollit. Cæterum concedimus definitionem totaliter sumtam, & divisionem in forma disjunctivæ propositionis prolatam, rectè describi per orationem, perfectam scil. Nam alias juxta Scheibl. p. 727. l. d. definitio partialiter etiam sumta posset dici oratio, nempe imperfecta. Vid. B. Jac. Mart p. 671. Log. Dn. D. Scharf. l. d. Arriaga p. 20. disp. 3. in summ. Eustachius à S. Paulo p. 99. Phil. Dütrieu p. 135.

man.

man-Mendoza p.167 disp.10. Log. B. Spei p.23. Log. Isendoorn p.266.
Philip.de SS.Trin.p.228.Scheibl.p.711.l.d. Et p.699.

V. Quomodo Definitum differat à Definit?

Mendoza disp Log sect.3.p.170. pro convenientia omni moda eorundem intricatè satis disputat, & cognitionem definiti ac definitionis clare atq; distinctè genus & differentiam objecti attingere affirmat, licet infrà certo definito, quale domus, tantum cognitionem claram inadæquatam, definitioni verò ejusdem adæquatam adscribat, propter partium ex quibus illa componitur, pluralitatem. Nos distingventes inter definitum & definitionem prout sunt termini logici: & prout certam rem significant, priori modo cum Fr. bona spei p.23. Log, formaliter (non realiter, uti Scheiblero videtur p.726. Topic.) differre eadem dicimus, quia descriptio definitionis formalis non competit definito; posteriori verò, ratione tantum, seu modo essentiam significandi, qui in definito obscurior, in definitione clarius. Definitum enim rei quidditatem significat confusè & tanquam totum, unde & totum dicitur definibile; definitio verò eam explicat per partes, quibus definitum seu totum constituitur, quod ex inductione exemplorum facile patet. Cæterum Mendoza falsam fovet hypothesin, quasi definitum Homo distinctè cognoscatur, si concipiatur distinctus à non homine. Hæc enim distincta hominis cognitione, quam jactat, confusa rectius dicitur, cùm valde confusus & imperfectus hominis ille conceptus sit, fatente Arriaga p. 21. disp.3. Log. Hinc ut perfectus & distinctus redatur, necesse est ut accedat cognitio partium hominis essentialium, quas sola definitio essentialis conjunctim exhibet. Frustrà verò ille expicit quod homo non distingvatur à non homine nisi per rationalitatem, quæ genus suum quod contrahit, involvat, unde clara hominis resultet cognitione. Antecedens enim est merita petitio principij. Vid. Scheibl. p.726. Topic. Isend. p.266. C.L. Arriaga, Bona Spei l.d. J. Mart p.67. Inst. Log. Banne p.227. dial. alijs, requisita definitionis illa: definitum & definitio debent reciprocari, Definitio debet esse notior definito, explicantes.

VI. An

*VI. An Definitio consistere debet omnibus generibus, & differ-
entiis, superioribus & inferioribus?*

*Fr. B. Spei disp. Log. dub. I. p. 23. causam, cui definitio non debe-
at omni modo atq; tam perfecte ac potest, naturam rei expli-
care, reddit hanc, quia definitio alias deberet omnia genera su-
periora explicitè continere, quod nimis prolixum foret. Nos,
præsupponentes definitionis brevitatem sectandi studium, af-
ferto illius opponimus 1. quod repetitio talis inanis & super-
flua sit, cum omnis definitio constans genere proximo seu in-
fimo rei definiendæ, & differentiâ ultimâ seu specifica, omnia
superiora genera, omnesq; differentias superiores includat.
2. regulam Averrois in epit. in l. 2. Post. Anal. c. 1. hancce: si di-
visio generis remotioris fit, & genus proximum nomen habet,
id est, unum aliquid vocabulum quo effertur, illud in defini-
tione est assumendum; sin vero minus, definitio vocabuli il-
lius, id est, omnia superiora membra, aut plurima eorum, lo-
co generis sumantur, quibus deniq; differentia specifica adjici-
atur. Interim concedimus ad perfectam essentiaz cognitio-
nem non parum facere generis proximi (e. g. animalis in defi-
nitione hominis) perfectam & definitivam cognitionem, qua
tamen aliunde cognita præsupponitur, non vero ipsi definiti-
oni terti superfluè immiscetur. Vid. Isendoorn p. 328. C. L. Regius
p. 549. disp. log. alij explicantes viam definitionem inveniendi divisi-
onem supra citati*

VII. Quotuplex fit Definitio?

Definitionis varietatem omnes agnoscunt, sed non omnes
rite determinant. Zabarella l. 4. de Metb. c. 14 p. 307. Definitionem
aliam nominis aliam rei esse quidem concedit; sed minus
accurate unam ab altera distinguit, demonstrante Regio p.
536. disp. Log. qui tamen Crellio Lib. 1. de demonstr. c. 10. p. m.
568. idem sinistre videtur tribuere. Piscator in cap. 25. l. 1. Log. Ra-
mi, definitionem essentialē à causali diversam esse negat.
Damascenus citante Scheiblero l. d. Blemmides citante Jac. Mart. p.
682. Inst. log. Bannes p. 228. dial. Fonsecap. 215. Dial. definitio-

B

nem

nem descriptivam, seu mistam ex definitione perfecta & imperfecta, introducunt. Alij aliter hanc rem expediunt, uti vel ex Regio p. 540. apparet. Nos, missa illa distinctione definitionis in nominalem & realem, quæ magis Grammatica quam Logica, aliam dicimus perfectam, (essentialem seu quidditativam) quæ explicat naturam rei per ea quæ sunt ipsi essentia. lia quæ vel Physica, explicans rem per partes essentiales Physicas s. per materiam & formam, Vel Logica, quæ rem per partes, essentiales Logicas explicat, sive per genus & differentiam quas alij quoq; partes Metaphys. vocant, quia uti Arriag l.d. explicat à nobis concipiuntur, ac si essent à parte rei distinctæ, licet non sint, unde ipsa quoq; Metaphysica audit definitio: Aliā imperfectam, quæ essentiam rei aliquo modo tantum, sive per ea, quæ ipsi non sunt essentialia, exprimit, quæ vel descriptiva seu accidentalis, explicans rem per accidentalia, s. extra essentialia, vel causalis, explicans rem per causas externas, efficientem scilicet & finalem. Et in his definitionis divisionibus acquiescimus, quia nullam dari putamus, quæ non ad aliquam ex his referri possit. Cæterum Zabarellæ definitionem nominalem cum descriptione reali sive definitione imperfecta confundenti concedimus, nominalem sæpè naturam rei ex patte exprimere, quod tamen fit per accidens, & præter intentionem rei nomen tantum declarantis. Piscator ludit saltem in terminis, dum causalem descriptionem etiam ad causas internas extendit, quæ tamen acceptio repugnat communi usui, præsertim Aristotelis. Definitio descriptiva, qualis hæc hominis, animal rationale, disciplinæ capax, rectius refertur ad definitionem imperfectam à Scheiblero, Heinr. Nicol. &c. (quicquid etiam Fonseca loco dicto contrà disputet) quia super flua continent; quam ut peculiaris dicatur definitionis species. Vld. Jæ. Mart. p. 675. Instit. log. Wegerus c 23 sect. 2. log. Isendoorn p. 263. curs. log. Eustach à S. Paulo p. 99. Phil. philip. de SS. Trin. p. 224. Phil. Arriaga l. cit. Mendoza p. 173. B. Spei p. 23. l. c. Regius p. 539. l. d.

VIII. An

*VIII. An infra prædicamentalia & Transcendentia
perfectè definiri possint?*

Infra prædicamentalia, qualia sunt privationes, negationes, entia concreta, aggregata, entia rationis &c. definitionis perfectæ & propriæ incapacia esse communis logicorum sententia est. Ex Transcendentium classe verò Deum perfectè conatur definire Mendoza §.4. sect.2. disp.10. cum Arriaga p.20. disp.3.
in summ. qui & cum Fr. B. Spei & Timpleri Ens definiri posse, mortdicitus defendit. Horum partibus accedunt omnes illi, qui vel affirmant Deo non repugnare genus logicum cum Calvinianis, vel cunctem cum aliis in Biga prima controv. notatis in prædicamento substant. aliisq; ponunt. Nos loquentes de perfecta definitione quæ requisita definitionis communiter recepta & infra enumeranda admittit, & præsuppositis, circa extra prædicamentalitate in Dei l.c. dictis, negamus Deum vel ratione nostri vel sui (quod posterius etiam Heerboord p.159. Log. assumit) aut Fns ut sic perfectè definiri posse i, quia carent requisitis definiti in perfecta definitione, qualia sunt inter alia prædicentalitas, esse speciem &c. 2. quia Deo repugnat compositio ex genere & differentia, & per consequens ipsi etiam Enti &c. Arriaga, B. Spei, falsa nituntur hypothesi, quia qualemque prædicatum superius & prædicatum rem ab alio distingvens ad definitionem & quidem perfectam (ut ex Arriaga patet) sufficere putant. Quæ de definitione Entis hic moneri possent, relinquimus Metaphysicis, qui in eptias Timpleri Ens per aliquid definientis, (quas etiam suas faciunt Arriaga & B. Spei l.d. substituentes tò ID quod amplius definiri non possit) hinc inde perstringunt. Vid. Jac. Mars. p.674. Instit. Scheibl. p.709.724. seqq. Regius p.546. l.d. Isendoorn p.273. Nicolai tb. 21. disp.6. G.L. alij.

IX. An sole species perfectè definiantur?

Mendoza p.169.l.d. substantialem & Physicè atq; Metaphysicè essentialem individuis assignat definitionem, addens; Individua si perfectè in hac vita penetrari possent, perfectissimè defi-

niri posse, quibus ipsis verbis etiam *Danh.* p. 182. *Epit.* utitur. *Arriaga* l. cit. in rigore eadem definibilia esse asseverat, cum *Antonio Andrea à Scheiblero* p. 705. citato; per quam hypothesin quæstio simpliciter negatur. Nos loquentes i. de speciebus & sub alternis (quæ à generibus subalternis non nisi per divetsam relationem rationis differunt) & potissimum specialissimis, non analogis. 2. de definitione perfecta è genere & differentia propriè sic dictis constante cum Aristot. ex 7. Metaph. c. 4. solas has perfectè desiniri probamus, i. remotivè, quia nec genera generalissima (quæ supra se nullum genus habent) nec differentiæ (quæ collateraliter tantum in prædicamentis & in completa Entia sunt) nec individua, sive ratiōne sui, seu nostri considerentur, sive etiam ut æterna cogitentur & intimè penetrantur, quia differentia essentiali destituuntur. 2. positivè, quia differentiæ & genera assignari possunt tantum speciebus, præsertim ultimis. *Mendoza* l. d. i. valdè ambiguè loquitur: substantialis enim definitio substantiæ singularis non universalis, ut & Physicè atq; Metaphysicè essentialis individius, quatenus certæ speciei subordinantur, conceditur, non verò quæ talia, & prout secum in vicem conferuntur, quo modo tamen hoc loco considerari debent. 2. malè perfectissimam putat descriptionem illam, quæ nulli est communis, & objecto perfectissimè terminos figit, nisi per genus & differentiam specificam hanc circumscriptionem fieri debere concedat. Intērim concedimus definiri posse singularia, i. in sensu Aristotelico l. 2. post. c. 15. in quo per illa intelliguntur minus universalia, 2. formaliter & in actu signato non verò in actu exercito sumta. *Vid. Bannes* p. 239. *dial. Isendoorn* p. 272. *C.L.*, *Regius* p. 544. *Scheibl.* p. 704. qui plures citat. *Fonseca* p. 226. *Dial.*

X. *An accidentia & quæ perfecta definitione definiantur atq; substantiæ?*

Arriaga p. 20. disp. 3. summ. & *Mendoza* l. d. accidentia etiam simpliciter (quod Aristoteles de substantiis l. 7. Metaph. c. 4. 5. tantum affirmat) definiri posse, absolutè, & sine omni limitati-

onis

.onis temperie asserunt; Aristotelis atq; Thomæ autoritatem
in hoc punto non magni facientes. Sic & Eustachius à S. Paul-
lo p.102. accidentia in abstracto essentialiter definiri affirmat &
Aristotelis verba de accidentibus in concreto explicat. Nos
de accidentibus in abstracto, prout in serie prædicamentali
disponuntur, loquentes, distingvimus inter illorum definiti-
onem in se se; & comparative, prout cum definitione substani-
tiarum confertur, consideratam. Illo modo eadem perfecta
satis est, ipsorumq; essentiam per partes essentiales, genus &
differentiam explicat, ut ex accidentium varioum descripti-
one manifestum est: si verò inter hanc & substantiarum defi-
nitionem comparatio instituatur, æquè perfectam esse nega-
mus, & gradualem quandam differentiam agnoscimus, que
madmodum alias essentia accidentium secundariò talis & mi-
nus perfecta dicitur, quia cum in hærentia & dependentia à
subjecto conjuncta est. Interim concedimus accidentia mul-
ta, absolutè considerata, non facta mentione subjecti inhæren-
tiæ definiri posse; sed negamus inhærentiam, quæ est forma-
lis ratio omnis accidentis, à quoquam ita abstrahi posse, ut ne
implicitè quidem in definito includatur. 2. agnoscimus vari-
etatem definiendi accidentia, prout sunt vel communia vel
propria vel absoluta vel relata &c. & cum Burgersdicio p.159.
Inst. log. modum definiendi accidentia communia vix regulis
certis comprehendi posse fatemur. *Vid. Jac. Mart. p.65. Pædia*
§ p.629.680. *Inst. Zabarella* p.306. l.4. *de meth. c.14.* § p.1187. in l.2.
Post. Isendoorn p.273. *C.L.Banne* p.243. *dial. Scheibl.* p.702.717. *Topic.*
Regius p.545. *Eiflerus in Methodol. partic.* p.60. seqq.

XI. Quænam sint perfectæ definitionis requisita?

Hæc requisita, uti ab Aristotelis interpretibus & imprimis
Scheiblero & Regio enumerantur, non admittere possunt
Arriaga & Mendoza salvis suis hypothesibus supra discussis.
Mendoza p.172. quædam corundem, nimis illi mitata, inculcat.
Philip. de SS. Trin. p.224 d.d. leges definitionis perfectæ & imper-
fectæ confundit, dum omnem definitionem ex genere & dif-

ferentia vel aliquo illorum vices sustinente, constare tradit. Nos brevitati studentes, & de definitione absolutissima & perfectissima loquentes, potiora definiti requisita dicimus hæc: 1. essentiæ veritatem 2. unitatem (qualis aliàs datur in uno per se composito, ad quod & angeli suo modo spectant) 3. prædicamentalitatem 4. ejusmodi habilitatem, ut compositionem ex genere & differentia non respuat &c definitionis verò sequentia: 1. claritatem, 2. brevitatem, 3. proprietatem, 4. ejus cum definito reciprocationem & adæquationem, 5. ejusdem de definito affirmationem &c. Interim concedimus pleraq; horum variis limitationibus esse obnoxia, quas in loco negligere maximè ob est. *Vid. Jac. Mart. p. 661. Ped. E p. 672. 918. 924. 933. Inst. Arriaga p. 21. l. d. Philip. de SS. Trin. p. 224. Crellius p. 649. Fr. B. Spei p. 23. disp. 6. Log. Burgersdij. p. 155. Inst. Heerb. p. 354. Inst. Log.*

XII. Quænam sit optima definitionem inveniendi via?

Duplicem esse viam definitionis partes, genus & differentiam indagandi, divisivam Platonis, & compositivam Aristoteles, ex ipso Aristotele & Autoribus citatis satis constat. Divisivæ autem compositivam Aristoteles præfert, quam *Zabarella* p. 1190. describit, quod sit nihil aliud quam congregatio seu compositio prædicatorum essentialium, competentium in superioribus omnibus, quæ sub illo communi, quod definire volumus, continentur. *Scheiblerus* p. 723. *Topic.* censet, nec satis esse viam compositivam, nec divisivam (quam dicit p. 719. quando sumimus aliquid remotum genus ejus rei, quam definire volumus, & illud tam diu dividimus, donec offendamus differentiam specificam, genus proximum simul monstrantem) ad definiendum; sed utramq; in definiendo conjungendam esse. Nos facilitatis & Naturæ definitionis, ad primam mentis operationem pertinentis, rationem habentes divisivam, compositivæ ante ferimus, quia illa non conjuncta est cum tabulatione & ratiocinatione, uti compositiva, fatente Scheiblero l. d. Quomodo verò illa tenenda & ad usum transferenda prolixè per varia exempla perspicuè docent autores, impri-

| mis

mis Zabarella p.1190. Jac. Mart. p.645. Pæd. Scheibleri placitum nullo nititur fundamento cùm per viam divisivam perfecta rei alicujus possit erui definitio , licet cum compositiva non conjugatur. Cæterùm concedimus prudentia & circum spectione maximâ hic opus esse , ne res diversorum prædicamentorum aut etiam ejusdem inter se confundantur , vel essentialia cum extra essentialibus incautè misceantur. Vid. Zab. p.1198. in l.2. Eust. p.104. Reg. p.548.533. Ban. p.233. Fonseca p.219. Scheibl..p.723. l.d. alij.

XIII. Quid sit Divisio?

Fonseca eandem describit, quod sit oratio, quæ totum in suas partes distingvit , quam Regius p.566. ita explicat , ut divisionem nominis simul includat. Mendozæ p.173.l.d. est conceptus manifestans objecti essentiam per partes. Nos missa divisione nominali , seu distinctione æqui voci in sua æquivocata, realem divisionem dicimus esse terminum complexum Logicæ (non Grammaticæ nec Physice) totum (communius qualcunq;) in partes (sive in angustiora sub toto contenta) resolvens. In qua descriptione qui terminus latior , qui contraria , quo à definitione discernatur , facile patet. Bonitas ejusdem elucescit ex eo , quod omni divisioni reali accommodari possit, naturam que divisionis adæquate explicet. Mendozæ descriptio 1. non attingit divisionis Logicæ consideratæ naturam , cum eam non tanquam terminum Logicum præcisè, sed ut nostri intellectus actum consideret. 2. non convenit omni divisionis speciei quia non quadrat ad potentiale , quippe quæ fatente ipso p.175. sect.6. disp 10. non explicat essentiam divisi seu objecti sui ; non exprimit formale officium divisionis quod est multiplicitatem objecti monstrare non verò essentiam ejusdem explicare. Vid. Arriaga B.Spei l.d. Banne p. 220. Düttrieu p.141. Man. L. Heinr. Nicol. thes. 32. disp. 6. G.L.

XIV. Quomodo divisio differat à definitione?

Arriaga p.22. Mendozæ p.174. Fr. B. Spei p. 24.l.d.; quibus suffragatur Isendoorn p.37. C.L. loquentes de toto actuali (ratione enim potentialis seu univetsalis ea differre concedunt) nullam inter illa admittunt differentiam. Nos , loquentes i. de defi-

definitione & divisione logicè consideratis 2. de divisione etiam totius actualis, divisionem à definitione formaliter differre dicamus i. quia sunt diversa instrumenta & diversi modi sciendi, uti loquuntur, per controv. tertiam 2. quia in divisione totius etiam actualis non intenditur cognitio essentiae rei, & partium illam constituentium; sed illius multiplicitatis & partium totum resolventium. Cæterū concedimus ex parte objecti & rei in divisione totius actualis e.g. Petri, quando hujus alia pars dicitur esse animal, alia rationalitas, non differre à definitione ejusdem, sed negamus intellectum (quod vult Mcndoza & Isendoorn) eodem modo circa idem objectum versari vel eundem modum formalem Logicum rem cognoscendi observari. Arriaga l.d. stuſtra afferit i. cognitionem explicitam partium esse eandem in divisione totius actualis; quia ibi cognoscuntur prout essentiam componunt, atq; ad totius constitutionem uniuntur, hic verò, quatenus eandem dividunt & ad ostendendam illius multiplicitatem beneficio intellectus nostri divelluntur 2. in divisione non cognosci unam partem sine alia, sed simul, cùm tamen ibi partes cognoscantur ut membra totum dividentia, quæ tanq. distincta concipi debent. Vid. Pbilip.de SS.Trin.p.225.Phil. Et supra citati, qui ne verbulo illam differentiam impugnant.

XV. Quotuplex sit divisio!

Modos divisionis hinc inde invenite licet varios uti vel Scheibleri & Regij scripta docent. Piscator negat divisionem essentialiem ab integrali distinctam esse, ad l.i. Rami c.25. Nos, de potissimum divisionum generibus loquentes, aliam dicimus perfectam, sive totius per se, quæ vel potentialis, quâ totum universale seu potentiale dividitur in partes subjectivas, quas non actu & in se, sed potestate & sub se continet: vel actualis qua totam dividitur in partes, è quibus actu componitur, & quidem vel essentialis, si totum esse esse, vel integralis, si totum integrale seu quantitativum est: aliam imperfectam sive totius per accidens, quando vel subjectum in accidentia, vel

accid.

accidentia in subjecta sua dividuntur. Harum divisionum Divisionis sufficientiam probamus, quia nullam quæ non ad aliquam ex his reduci posset, dari putamus. Piscator abutitur tantum terminis, esentiale, & integrale, qui abusus evanescit, si dicatur, totum esse entia ratione partium essentialiter constituentium, sine quibus essentia rei salva esse nequit: totum integrale verò respectu partium materiae, & corporis, quæ conceptum essentiæ alicujus rei non ingrediuntur. *Vid. Mendoza p. 173. 175. l. d. Bannes. Nicolai. Düttrieu l. c. Philip. de SS. Trin. p. 22. Weigerus c. 24. l. c.*

XVI. *Ad divisiones Accidentis in accidentia, & substantia in accidentia constituant peculiares divisionis species?*

Prius affirmant Arriaga p. 21. Bannes p. III. Düttrieu p. 143. Isend. p. 326. Crellius p. 365. posterius Damascenus c. 7. dial. citante Scheiblerop. 682. Nos à multiplicatione specierum divisionis citra necessitatem abhorrentes, quæstionis negativam sententiam amplectimur, quia nihil obstat, quod minus utraq; illa species educatur addivisionem subjecti in accidentia. Interim notamus vocem subjecti in divisione, ad quam reducuntur illæ duæ, latius sumendam esse, prout non tantum substantiæ, sed & accidenti, illi primariõ, huic secundariõ, competere potest. Quamvis enim Isendoorn l. d afferat totum in divisione subjecti in accidentia tantum substantiam esse, gratis tamen hoc ab ipso affertur, cum non implicet accidens esse in altero tanquam in subjecto propinquō, juxta Durandum in i. sent. dist. 8. quæst. 4. & Svarez d. 13. Metaph. sect. 4. licet aliæ accidentis non sit accidens tanquam subjectum illi⁹ ultimum juxta vulgatum canonē. *Vid. Stahl. p. 404. R. Ph. Scheibl. l. d. Reg. p. 561. Ph. de SS. Trin. p. 226. Phil.* qui tamen non abs remonet, divisionem accidentis in accidentia sæpè etiam ad potentiale divisionē reduci posse, quando nemp̄ divisum est de essentia dividentium, ut, cùm coloratum aliud album, aliud nigrum esse dicitur.

XVII. *Ad quodnam divisionis genus pertineant divisiones generis in differentias & communioris differentia in minus communes?*

C

Bæti-

Bætius citante Fonseca p. 190. Institut. Dial. primam, & Ovonus Güntherus citante Regio p. 506. disp. primam & secundam divisionem, planè rejiciunt. Regius easdem admodum divisionis per accidens cum aliis refert. Nos loquentes de differentiis concretivè sumtis (nam de abstractivè talibus Phil. de SS. Trin. recte assert, Genus in easdem propriè non dividi, sed per easdem in species suas) divisiones illas addivisionem totius per se & quicquid potentialis reducimus 1. quia divisio generis in differentias suas divisivas concretivè sumtas parùm differt à distinctione generis in suas species 2. quia differentia communior concretivè sumta (docente Scheiblero p. 680. Topic.) genus significat, & sic, si differentiae specialiores etiam concretivè sumuntur cum ipsa divisione generis in species pari passu ambulat. Autores nobis adversantes loquuntur de differentiis abstractivè sumtis, in quibus genus non includitur, uti docet Masi⁹ scđt. 2. q. 5. de genere p. 112. Interim concedimus, sàpè in divisione generis in suas differentias nomina differentiarum ad hiberi cùm nempè speciebus nomina imposita non sunt, ut, quando animalium aliud dicitur reptile, aliud volatile. 2. differentias non esse partes generis, si abstractivè sumantur, (quia sic extra essentialiter illud respiciunt) tamen si concretivè accipientur, partes generis potentiales, per quas genus essentialiter contrahibile est, esse affirmamus. Vid. Isendoorn p. 325. Bannes p. 212. l. d. Regius, qui nobiscum sentientum rationes adducit l. d. Scheiblerus. Philippus de SS. Trin. p. 226 l. d. Fonseca &c.

XVIII. Quænam sint legitima perfectæ divisionis requisita?
Fr. B. Spei p. 23. l. d plurima sed omissis necessariis limita ionibus adducit. Bannes p. 217 requisitum illud, quod divisio debeat esse bimembris, quod rigorosè nimis urgent Ramistæ, admodum extenuat. Nos de jure non de facto loquentes requisita divisi seu dividendi potius (uti monet Isendoorn) potissima adducimus hæc: 1. ut sit totum quid. 2. ut sit ex partibus compositum. 3. unum. 4. plus continens quam singula membra separatim sumta &c. Divisionis vero sequentia, 1. adæquationem cum

cum toto. 2. consensionem cum toto. 3. partium oppositionem
4. harum immediationem s. illorum paucitatem. Harum re-
gularum observatio cuique accuratum dividendi modum af-
fectanti commendata esse debet, cæteris tamen paribus, & ob-
servatis observandis, de quibus conferantur Fonseca p. 194. Ar-
riaga. Bannes. Philippus de SS. Trinit. l.d. Dütrieu p. 144. Isend. p.
326. 220. Burgersdicius p. 167. Heerboord p. 165. Scheibl. p. 684. l.d.

XIX. An eodem jure, quo de definitione & divisione,
agatur de methodo in l. i. Log.?

Philipus Melanchton, quem Regius nulla ratione motus, ex
arbitrio suo sequitur, doctrinam de methodo immediatè sub-
jungit doctrinæ de definitione & divisione. Nos, qui metho-
dum describimus, quod sit instrumentum Logicum, congruen-
ter ad modum cognoscendi nostrum, vel disponendi unum
post aliud, vel disposita resolvendi &c. ad faciliorem & distin-
ctiorem rerum cognitionem, negam⁹ methodum h̄ic explica-
ri posse, quia ad instrumenta tertiam mentis operationem diri-
gentia spectat & per consequens naturā postrema est ē medi-
is Logicæ, in l. 3. partis Generalis (uti Logica à nostratibus di-
viditur) ultimo loco explicanda, de quo alibi. Ratio à Regio
p. 533. adducta, quod de methodo in l. i. agatur, quia prædicā-
menta (in quibus doceatur quomodo à supremis ordine natu-
rali & artificiosò ad infirma usq; & specialissima sit progredien-
dum, tum etiā contrario modo procedendum, nimis à spe-
cialissimis ad supra) adeam multum conferant, non stringit,
quia loquitur de methodi observatione in prædicamentis à Me-
taphysico directè explicanda, non de methodi secundam natu-
ram & varietatem suam explicatione. Cæterum concedimus
primæ mentis operationi, sicut & secundæ suo modo locum
relinqui, quemadmodum alias in syllogismo secundum prin-
cipia sua materialia vel proxima vel remota considerato. Vid.
imprimis Plur. Rev. & Excellent. Dn. D. Calovius in Methodol. p. 589.
& seq. Heinr. Nicol. disp. 16. G. L. qui plurimos autores in l. 3. part.
Gen. Log. eam tractantes citat.

XX. An

XX. Anex doctrina de definitione & divisione fluat pecuniaris methodus definitiva & divisiva?

Ita multis, contra quos Zabarella, Regius, Heinricus Nicolai in G.L.alij, prolixè disputant, videtur. Nos, de natura definitionis & divisionis certi, negamus vel definitionem vel divisionem methodi rationem habere, quia methodus habet necessitatem illationis & est argumentativa, non verò definitio & divisio, quippe quorum instrumentorum neutrum eam formam, quæ in omni methodo requiritur, sustinet. Intērim concedimus in methodo præsertim docendi & discendi definitionum & divisionum magnam esse utilitatem; sed negamus methodum exinde vel definitivam vel divisivam dici posse. *Vid.Zabarella l.i.metb.c.1.5' seq.l.3.c.7.Regius p.573.Danh.p.168.Epit.Heinr.Nicol.thes.20.disp.16.G.L.alij.*

SOLI DEO GLORIA.

Quando tua suadet, RITTERE, industria menti,
Ut scandas nostra pulpita docta Schola.

Sat contestaris, conando singula vinci,

Acquiri contra, hoc deficiente, nibil.

Approbat hunc ausum patriæ gens incola terre,

Et tua stirps latis excipit Ominibus.

Si pede non segni stadium sic currere pergis,

Tempora justatibi commoda larga ferent.

Sympatriote suo dilecto
deproperab.

Christianus Trentschius

Prof. P.

F I N I S.

Coll. diss. A. 6, misc. 12